

«Τί εστιν αλήθεια;»

Αν κάποιος τολμήσει να προφέρει τη λέξη «αλήθεια» κι ας είναι ο μεγαλύτερος επιστήμονας ή φιλόσοφος, το πιθανότερο να πέσουν άλλοι απάνω του σαν τα κοράκια να τον φάνε. Κι ακούμε: «Δεν υπάρχει αλήθεια». Ή δεν υπάρχει απόλυτη αλήθεια. Όλα είναι προσωπική πίστη. Όλα αναιρούνται. Μηδέ των μαθηματικών και της φυσικής και όλων γενικά των θετικών λεγομένων επιστημών εξαιρουμένων. Και το φάσμα ευρύτατο. Σ' όλα τα μήκη και πλάτη των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Να: Σε μια φυλή π.χ. πιστεύουν ότι η αλήθεια κρύβεται κάπου βαθιά στα σπλάχνα ενός λαγού ή στην πλάτη τ' αρνιού ή στα λόγια ενός τρελλού γκουρού, που βρίσκεται πάνω σ' ένα στύλο και ομφαλοσκοπεί ή στο κρώξιμο και το πέταγμα των πουλιών.

Ακόμα και στις επιστήμες, ιδίως τις λεγόμενες του μπλα μπλα, της παλάβρας και της ανεμοζάλης, όπως θάλεγε ο Δημήτρης Λιαντίνης, κάτι ψυχολογίες δηλαδή, κοινωνιολογίες, δημοσιολογίες, επικοινωνιολογίες, σεξολογίες, δημόσιες σχέσεις και τα όμοια, διδάσκεται επισήμως, ως αλήθεια φυσικά, κυρίως σε τμήματα γυναικείων σπουδών πως η λογική είναι εργαλείο κυριαρχίας των ανδρών. Οι κανόνες και οι μέθοδοι της επιστήμης είναι σεξιστικές, άρα ασυμβίβαστοι με τη λογική των γυναικών. Δες και άλλη η λογική των ανδρών κι άλλη των γυναικών και όχι ενιαία. Το λένε άλλωστε καθαρά: «Δεν υπάρχει ενιαία λογική». Και «αυτή είναι περιοχή που ανήκει στους άντρες» και «ασφαλέστερη μέθοδος για την αλήθεια είναι η διαίσθηση».

Και γενικά σ' όποιο χώρο, όποιο πεδίο το ίδιο επικρατεί, κι άκρη δεν βρίσκεται. Να: Στην οικονομία για παράδειγμα ή στην πολιτική όπου κυριαρχεί η ηγεμονία των «ιδεολόγων» της λεγόμενης αριστεράς ή δεξιάς, δεν έχει καμμία απολύτως σημασία, αφού έννοιες αριστερός, δεξιός, κεντρώος, σοσιαλιστής, δημοκράτης, χριστιανοδημοκράτης και τα όμοια, είναι έννοιες παντελώς κενές περιεχομένου. Στην οικονομία, ας πούμε, λένε ότι ο νεοφιλελευθερισμός είναι κακός εκ προοιμίου. Ένοχος για όλα τα δεινά της ανθρωπότητας. Ταυτόχρονα όμως κάποιος άλλος ισχυρίζεται ότι καταστροφή είναι η «κλειστή κοινωνία». Με πάρα πολλά επιχειρήματα εκατέρωθεν.

Ή οι Εβραίοι φταίνε για όλα τα κακά της ανθρωπότητας. Και κανείς δεν αναρωτήθηκε: Σε μένα τί κακό έκανε ο Εβραίος; Και πόσο χειρότεροι ή καλλίτεροι από τους άλλους; Και γιατί; Διότι αγαπούν την πατρίδα τους και την υπερασπίζονται και καλά κάνουν; Και δεν εδικαιούνται κι αυτοί μιας λωρίδας πάνω στη γη να την αγαπούν και να την υπερασπίζονται; Ή γιατί εμείς τ' έχουμε αφήσει όλα χύμα ή αδυνατούμε να υπερασπιστούμε τη δική μας πατρίδα και τους εχθρευόμαστε τρέφοντες έναν εμφωλεύοντα φθόνον;

Η η αστυνομία ήταν (και είναι) εκ προοιμίου πάντοτε κακή. Σαν την Παναγία που τη βλαστημάμε, αλλά στα δύσκολα «βοήθα Παναγιά». Έτσι διαμορφώθηκε στις φοιτητικές συνελεύσεις και τα συνδικαλιστικά αμφιθέατρα χωρίς ποτέ κανείς να εμβαθύνει, ιδιαίτερα σε εποχές ηγεμονίας της αριστεράς ή της δεξιάς, όπως είπαμε. Και παραδείγματα άπειρα παντού. Βρέστε περιπτώσεις και βάλτε. Κι άκρη δεν βρίσκεται. Κι αυτά σε κάθε εποχή, σε κάθε περίοδο ιστορική. Τον μεσαίωνα για παράδειγμα ποιος πίστευε ότι η γη είναι σφαιρική; Και πώς αφού περιστρέφεται δεν πέφτουμε; Όλοι τη λέγανε επίπεδη κι αυτή ήταν η αλήθεια. Απόλυτη, οριστική, αμετακίνητη. Κι εκείνος που τόλμησε να ειπεί γυρίζει «ζών επί της πυράς».

Και για όποια αλήθεια τα ίδια ισχύουν. Από τους πρωτόγονους κι απολίτιστους (και ποια η αλήθεια για τον πολιτισμό;), τους Ζουλού, τους Εσκιμώους, τους Ναβάχο ...ίσαμε την αλήθεια των θρησκειών (ισλαμιστών, ινδουϊστών, χριστιανών), των φεμινιστριών κ.τ.λ., όλοι για αλήθεια μιλούν κι αυτό διεκδικούν, καθέννας και καθεμιά για τον εαυτό του φυσικά. Και γενικά για την πολιτική και τις θρησκείες η αλήθεια έχει μόνον ενικόν αριθμόν.

Πιστεύεις σ' έναν θεόν; Είσαι ευτυχής. Ησυχάζεις εκεί μέσα και τίποτα πια δεν ταλαιπωρεί το μυαλό σου. Το ίδιο με την πολιτική και τις ιδεολογίες. Εξαφανίζεται πάσα αμφιβολία σου.

Ακόμα και στις θετικότερες των επιστημών η μοίρα τους είναι να αλλάξουν και ν' αντικατασταθούν με άλλες. Στις επιστήμες η αλήθεια του σήμερα μέλλει να αποδειχθεί άυριο λάθος. Και τούτο σε μια αέναη κίνηση άρσης λαθών. Και η όλη πορεία μια σειρά μειώσεως των λαθών.

Και το τραγικό. Ενώ υποστηρίζουν, λένε, την αλήθεια μέχρι θανάτου, αλλάζουν πολλοί την πίστη για την αλήθεια χάριν κάποιας άλλης. Και μάλιστα όχι γιατί συνειδητοποιούν το λάθος, αλλά γιατί διαβλέπουν όφελος. Και το οφθαλμοφανέστατο λάθος αποκτά δύναμη αν περιβληθή ποσοστό αλήθειας. Μέχρι σημείου που ως και η ψυχή "όταν ακούει τον θόρυβον του χρυσίου αναπηδά από το καθαρτήριο". Η μεγάλη θρησκευτική αλήθεια.

Και ενώ αυτά συμβαίνουν, οι πάντες μιλούν για την αλήθεια σα να είναι το πιο αυτονόητο του κόσμου, χωρίς να απασχολεί παραπέρα.

Κι εγώ σήμερα καταπιάστηκα με το ερώτημα των ερωτημάτων! Τί είναι η αλήθεια. Αλήθειαν αιτείς; Αδύνατον αιτείς θά 'λεγε ο Δελφικός λόγος στην περίπτωση μας. Όχι απλώς μέγα. Αδύνατον.

Κι αν το να ορίσουμε μια έννοια είναι κάτι πολύ δύσκολο, από την αρχαιότητα ως σήμερα, φαντασθείτε πόσο δυσκολώτερο, ακατόρθωτο θά 'λεγα, να ορίσουμε την αλήθεια. Εκείνη που θα κρίνει όλα τ' άλλα. Τη λυδία λίθο. «Τον μέλανα ίασπιν».

Τί είναι λοιπόν η αλήθεια;

Πόσο δύσκολο να οριστεί μας είπαν από την αρχαιότητα τα μεγάλα πνεύματα της ανθρωπότητας. Που δεν είναι μεγάλα αν δεν έχουν πολεμήσει γενναία με το μέγα θέμα που είναι ο θάνατος και η αλήθεια.

Γνωρίζουμε από τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους ότι είναι πολύ δύσκολο να οριστούν οι αφηρημένες λεγόμενες έννοιες. Όπως η έννοια αρετή, ανδρεία, ευσέβεια, σοφία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, ισότητα, αξιοπρέπεια και τόσα άλλα. Και σημαιοφόρος σ' αυτά ο Σωκράτης. Ο οποίος, όπως μας λέει ο Αριστοτέλης, είναι γνωστός για δύο πράγματα. Την επαγωγική μέθοδο και τον ακριβή ορισμό των εννοιών («Δύο γὰρ ἔστιν ἃ τις ἂν ἀποδώῃ Σωκράτει δικαίως. Τοὺς τ' ἐπακτικούς λόγους καὶ τὸ ὀρίζεσθαι καθόλου. Ταῦτα γὰρ ἔστιν ἄμφω περὶ ἀρχὴν ἐπιστήμης») (= Δύο πράγματα οφείλει να αποδώσει κάποιος με σιγουριά στον Σωκράτην. Την επαγωγική μέθοδο – δηλαδή από το ένα στο άλλο κατά λογική αλληλουχία – και τον ακριβή ορισμό των εννοιών. Αυτά τα δύο είναι το θεμέλιο για κάθε επιστήμη).

Και πράγματι δεν υπάρχει επιστήμη, αν δεν υπάρχουν αυτά τα δύο. Αδυνατούμε νάχουμε επιστήμη. Σημαιοφόρος της λοιπόν, όπως την ξέρουμε σήμερα, ο Σωκράτης. Ούτε οι Κινέζοι ούτε οι Αιγύπτιοι ή οι Χαλδαίοι, ούτ' άλλος κανένας. Εφευρέτης της ο Σωκράτης. Κι όλα ξεκινούν απ' τα δύο που είπαμε: **Τους επακτικούς λόγους και το ὀρίζεσθαι καθόλου.** Και για να οριστεί μόνο μια έννοια, ο μαθητής (Πλάτων) γράφει ολόκληρο διάλογο και τελικά η έννοια δεν ορίζεται. Τόσο δύσκολο το αγώνισμα.

Κι αν είναι δύσκολο να οριστούν οι αφηρημένες λεγόμενες έννοιες – κι αν δεν οριστεί η έννοια δεν μπορούμε καν να συνεννοηθούμε – φαντασθείτε πόσο δύσκολο, αδύνατο θα λέγαμε, να οριστεί η αλήθεια. Η λυδία λίθος, όπως είπαμε. Εκείνη που θα κρίνει την εγκυρότητα και τη γνησιότητα και την αποτελεσματικότητα όλων των άλλων ορισμών.

Παρά ταύτα έγιναν στο διάβα της πορείας του ανθρώπου προσπάθειες προσέγγισης της αλήθειας. Φυσικά από τους αρχαίους Έλληνες. Γιατί αυτοί είναι οι θέσαντες τας αρχάς (αρχαίοι). Κι αυτοί όλα τα είπαν. Το μόνο δε που μένει σε μας είναι να κατανοήσουμε σωστά.

Δεν έδωσαν βεβαίως ορισμό της έννοιας αλήθεια, αλλά έγινε μια προσέγγιση μέσω της ετυμολογίας της λέξεως και όχι μόνο. Εν πάση περιπτώσει οι Έλληνες έκαναν σκοπό της ζωής τους την αναζήτηση της αλήθειας.

Γνωρίζετε βέβαια ότι το πρώτο επιστημονικό σύγγραμμα που εγράφη ποτέ για την ετυμολογία των λέξεων, δηλαδή την αναζήτηση της ρίζας, και γενικά της διερεύνησης των προβλημάτων των σχετικών με τη γλώσσα, είναι το έργο του Πλάτωνος «Κρατύλος». Σ' αυτό μιλούν τρία πρόσωπα. Ο Σωκράτης με τον Ερμογένη και προς το τέλος του διαλόγου μπαίνει στη συζήτηση και ο Κρατύλος. Στο έργο αυτό – συζήτηση ο φιλόσοφος δεν δέχεται ότι οι λέξεις βρέθηκαν ειχά και ως έτυχεν («οὐ παντός ἀνδρός ἔργον») αλλά κάποιος ειδικός που στέκεται κάπου ψηλά και τον ονομάζει μάλιστα, τον λέει ονοματοουργόν – νομοθέτην (κατά το δημιουργός) τις έθεσε: Άνθρωπος βέβαια αλλά ειδικός και με θεϊκό ένστικτο. Ο πιο σπάνιος στον κόσμο απ' όλους τους τεχνίτες («ὡς δὴ τῶν δημιουργῶν σπανιώτατος ἀνθρώποις γίγνεται»), αστρονόμοι και διορατικοί («ἀστρονόμοι καὶ ἀδολέσχαί τινες»). Και φυσικά όχι τυχαία. Και όπως εκείνος

που φτιάχνει έναν όργανο από κατάλληλο υλικό, έτσι κι αυτός που φτιάχνει τη λέξη πρέπει να παίρνει ως βάση το **σκοπό** που πρόκειται να εκπληρώσει αυτή η λέξη. Όστε η κάθε μία να διακρίνεται σαφώς από την άλλη ως προς την **ουσία**. Να αποδίδει τη φύση και την **ουσία** του πράγματος. Τόσο δε καθαρή πρέπει να είναι αυτή η διάκριση (το γνώρισμα, «η ειδοποιός διαφορά» θάλεγε ο Αριστοτέλης) και να ξεχωρίζει τόσο καθαρά, όπως η σαΐτα από το πανί («ώσπερ κερκίς ύφασματος»). Και αυτό το ονομάζει «διακριτικόν τῆς οὐσίας». Κάθε φορά δηλαδή να αναζητούμε και να βρίσκουμε εκείνο το ξεχωριστό που έχει η κάθε λέξη και τη διακρίνει απ' όλες τις άλλες ως προς την ουσία της.

Έτσι καμμία λέξη της αρχαίας δεν είναι συνώνυμη με κάποια άλλη, πολύ δε περισσότερο καμμία δεν είναι ταυτόσημη με άλλη.

Και κάτι ακόμα προτού προχωρήσουμε. (Τί να πρωτοειπεί κανείς για τον «Κρατύλον»!). Ο Πλάτων και γενικά οι Έλληνες δέχονταν ότι υπάρχει στενότερη σχέση ανάμεσα στο όνομα και το πράγμα. Το σημαίνον και το σημαινόμενον. Η λέξη θυρωρός επί παραδείγματι, σημαίνει τον φύλακα της θύρας. Και όλες οι λέξεις με κατάληξη -ωρός -από τον παρατατικό του όρω που κάνει έωρων-σημαίνουν τον φύλακα του πρώτου συνθετικού τους. Έτσι ο πυλωρός είναι ο φύλακας της πύλης, η ακταιωρός ο φύλακας των ακτών, ο σκευωρός των σκευών (αργότερα πολύ έλαβε τη σημασία που έχει σήμερα), ο στασιωρός ο φύλακας της στάσης, του σταθμού, ο σηματωρός των σημάτων, ο υλωρός ο φύλακας του δάσους, ο δασοφύλακας κ.τ.λ.

Στον Κρατύλο αναλύονται αρχικά τα ονόματα των θεών, μετά των δαιμόνων, των ημιθέων, των ηρώων και τελικά ο Πλάτων πηγαίνει στις αφηρημένες λεγόμενες έννοιες μερικές απ' τις οποίες όπως αρετή, ανδρεία, ευσέβεια, δικαιοσύνη, ψυχή, φρόνηση, σύνεση, νόηση, κακία, δειλία, επιθυμία, ηδονή, οδύνη, πίκρα, χαρά, ευφροσύνη, δόξα κ.τ.λ. κ.τ.λ. μνημονεύσαμε ήδη. Και πολλές φορές, όπως επίσης ελέχθη, ο Πλάτων (Σωκράτης) γράφει ολόκληρο διάλογο για μία μόνον απ' αυτές, ο διάλογος τελειώνει και τελικά η έννοια δεν ορίζεται. Και ξαναλέμε: Αν είναι δύσκολο να οριστούν αυτές οι έννοιες, ας φαντασθεί κανείς πόσο δυσκολότερο να οριστεί η αλήθεια. Να βρεθή δηλαδή ένας ορισμός ώστε οι πάντες να τον αποδέχονται και να πουν: Ναι αυτό είναι. Αυτή είναι η αλήθεια. Ένας ορισμός ασάλευτος, οριστικός και τελειωτικός, αμετάβλητος και αιώνιος, ώστε κανείς να μη μπορεί να τον αμφισβητήσει. Τότε ο άνθρωπος θά 'χει φτάσει σε σημείο τελειότητας. Τέτοιος όμως ορισμός δεν υπάρχει.

Έτσι ο άνθρωπος θα είναι διαρκώς στο δρόμο της αναζήτησής της, χωρίς να τη βρίσκει ποτέ. Μ' άλλα λόγια θα είναι πάντοτε φιλόσοφος, τραγικός φιλόσοφος, χωρίς να γίνεται ποτέ σοφός. Και θα την βρίσκει κάθε φορά την αλήθεια μετά από αλλεπάλληλα λάθη. Κι όταν τη βρίσκει από 'κείνη τη στιγμή η αλήθεια θα παύει να υπάρχει ως ζητητέα έννοια. Ο δε απλός άνθρωπος αναγνωρίζοντας πόσο δύσκολη είναι η αλήθεια, ο πρακτικός φιλόσοφος, δηλαδή ο λαός, γιατί αυτή είναι η φιλοσοφία, "η τέχνη του να ζεις", έλεγαν οι Λατίνοι κι όχι

κατασκευάσμα γραφείου. Και για τα λάθη που περνάμε μέχρι να την προσεγγίσουμε λέει πάλι ο λάος:

Από λάθη σ' άλλα λάθη ζητώ πάντα την αλήθεια

Μα αυτή πέταξε και χάθη στων καιρών τα παραμύθια.

Παρασυρθήκαμε όμως και ξεφύγαμε από τον Πλάτωνα και τον Κρατύλον του. Το πρώτο επιστημονικό σύγγραμμα που γράφτηκε για την ετυμολογία των λέξεων. Κι είπαμε και ποιά σειρά ακολουθείται στην ετυμολόγηση. Στην τελευταία δε κατηγορία, που περιλαμβάνονται οι αφηρημένες έννοιες, εξέχουσα θέση έχουν δύο λέξεις. Η μία είναι η λέξη «άνθρωπος», και μη σπεύσετε να ειπείτε «άνω θρώσκω» και τα όμοια, με την οποία υπόσχομαι να ασχοληθούμε σύντομα, και η άλλη είναι η λέξη αλήθεια. Γνωρίζοντας δε ο Πλάτων πόσο δύσκολο να οριστεί η αλήθεια, στην οποία φθάνει κανείς περνώντας από λάθη σ' άλλα λάθη κι όταν τη φθάσει ανακαλύπτει ότι του ξέφυγε πάλι, αφού παύει να υπάρχει ως ζητητέα έννοια και νέα ερωτήματα δημιουργούνται, προσεγγίζοντάς την με τα συστατικά στοιχεία της λέξεως, λέει ότι είναι σύνθετη. Από το πρώτο συνθετικό της, που είναι η λέξη **ἄλη**, από το ρήμα ἀλάομαι ἀλῶμαι, που σημαίνει περιπλανιέμαι, πλανῶμαι μακράν, περιπλανιέται ο νους μου, βρίσκομαι σε απορία, και τη λέξη **θεία**. Κι ανάμεσά τους παρεμβάλλεται η μετοχή οὔσα του εἶμι, η οποία παραλείπεται αφού εννοείται. Ὡστε η αλήθεια είναι **ἄλη (οὔσα) θεία**. Δηλαδή θεία ορμή, θεϊκή ορμή και θεϊκή περιπλάνηση. Πτήση θεϊκή.

[Βέβαια εδώ δεν μιλάμε για την αλήθεια εκείνη που πολλοί θα μπορούσαν να ειπούν, ότι είναι η πραγματικότητα που αντιλαμβάνονται οι περισσότεροι άνθρωποι ή βιώνουν με όμοιο τρόπο κάτι που γίνεται αποδεκτό. Διότι αυτό δεν είναι αλήθεια αλλά ό,τι υποπίπει στην αντίληψη των αισθήσεων που ο εγκέφαλος επεξεργάζεται κατά τις δυνατότητές του. Αφήστε που αν ταυτίσουμε την αλήθεια με ό,τι πέφτει στην αντίληψη των αισθήσεων μόνο, μένουν έξω άλλες σπουδαίες λειτουργίες, όπως πχ η μνήμη κλπ. Χώρια που οι αισθήσεις μας, ως πεπερασμένες, μπορεί να μας εξαπατούν. Γι' αυτό ο λαός λέει: «Όσα βλέπεις τα μισά κι όσα ακούς κανένα».

Όσο για το γενικά αποδεκτό ως αλήθεια θυμηθείτε το παράδειγμα της γης που εθωρείτο επίπεδη κατά τον μεσαίωνα και ψέμα ότι είναι σφαιρική και περιστρέφεται. Όσο για την αλήθεια ότι είναι το αντίθετο του ψέματος που είναι η συνειδητή γνώση κάποιου πως η πρότασή του είναι αναληθής και όμως αυτός την εμφανίζει ως αληθή και προσπαθεί να πείσει σ' αυτό, ή ότι το ψέμα είναι το μη αληθές, δεν οδηγούν πουθενά. Δεν διασαφηνίζουν αλλά μάλλον συσκοτίζουν το πρόβλημα].

Κι εκεί που ο άνθρωπος, ο λόγος του, το μυαλό του, είναι βέβαιος ότι ξεκαθάρισε κάτι, εκεί εμφανίζονται τα μυστήρια. Άπειρα, χιλιάδες, εκατομμύρια, δισεκατομμύρια. Ερωτήματα, διερωτήματα που αντιλαλούν την αγωνία μας. Από το πιο μικρό (;) ως το μεγαλύτερο. Ποιός σοφός για παράδειγμα θα ειπεί γιατί η φουστίτσα της παπαρούνας είναι κόκκινη και φορεμένη τ' ανάποδα κι όλα τα

άνθη αλλιώτικα, και γιατί η τσουκνίδα έχει κεντρί και δηλητήριο. Πώς αναγνωρίζουν οι ρίζες τους ότι αυτό είναι φωσφόρος, εκείνο άνθρακας, πώς τα παίρνει και πού ξέρει πόση ποσότητα θα πάρει; Ότι τούτο είναι διοξείδιο του άνθρακα κι αυτό χρειάζεται, κι όχι, ας πούμε, οξυγόνο ή άζωτο; Πώς συνεργάζεται με το μέγα κέντρο της φωτιάς τον ήλιο, και φτιάχνει ό,τι φτιάχνει; Κι αυτό να συμβαίνει παντού. Και το μυστήριο των μυστηρίων η ψυχή του ανθρώπου.

Κι αφού όλα είναι μυστήρια, που εμείς μάλιστα τα χρησιμοποιούμε με τον πιο αφελή τρόπο και δεν ψάχνουμε το πώς και το γιατί, μήπως είναι μάταιο και εξ ίσου αφελές να κυνηγάει κανείς μιάν αλήθεια που σαν λέξη είναι άρση του λάθους; (Αλάθεια την έλεγαν οι Σπαρτιάτες κι αυτό μας το λέει το ρήμα λανθάνω. Ρήμα σημαίνει σύνδεση και βγαίνει από τη ρίζα του μέλλοντος του λέγω, που κάνει ἐρῶ = θα ειπώ. Και είναι το ρήμα ο ιστός του λόγου). Θέλει δηλαδή να απαλείψει κάποιο λάθος που δεν πρόκειται ποτέ να το βρει. Γιατί αν το βρει ανοίγονται άλλοι δρόμοι δυσκολώτεροι. «Όσο μαθαίνω τόσο πληθαίνουν αυτά που δεν ξέρω» λέει ο ποιητής. Κι εκείνος που θα ισχυριστεί πως ξέρει την αλήθεια αυτός πια είναι που δεν ξέρει τίποτα.

Τόσο δύσκολη η αλήθεια ώστε ο Πλάτων, ο μέγας φιλόσοφος της ανθρωπότητας, ψάχνοντάς την και κυνηγώντας την, παρεσύρθη από την ίδια την αλήθεια που τον έβγαλε κι αυτόν εκτός του κόσμου τούτου. Την έψαξε ψηλά στο θεό και χάθηκε...

Ξαναθυμίζω **ἄλη (οὔσα) θεία** = θεϊκή περιπλάνηση, θεϊκή ορμή, θεϊκή πορεία. Αυτό δεν το ξεχνάμε. Το κρατάμε. Και δεν κρύβω ότι μ' αρέσει, πολύ μ' αρέσει αυτή η ετυμολογία της λέξεως αλήθεια του Πλάτωνος ως θεϊκή περιφορά, ως θεϊκή περιπλάνηση και ορμή. Και μου φαίνεται πως όποιος ξέρει να διαβάσει και ν' ακούει τέτοια υψηλή ποίηση τη χαιρείται. Όσο για το άλλο που λένε οι γλωσσολόγοι ότι ο Πλάτων δεν γνώριζε το άλφα το στερητικό α-λάθεια, λέω μόνο ότι αυτό για τον Πλάτωνα είναι άσκηση νηπιαγωγείου, κι αν ποτέ χρειαστεί το αποδεικνύω.

Β'. Πάμε τώρα στο επίκαιρο των ημερών. «**Τί ἐστίν ἀλήθεια;**» Το ερώτημα που υπέβαλε ο Πιλάτος στον Χριστό.

Κατ' αρχάς αυτές τις απλές προτάσεις, τα απλά ερωτήματα πρέπει να τα σεβόμαστε και να τα φοβόμαστε. Μια απλή πρόταση ενός ποιητού (ποιητού όχι κουννημένου) π.χ. ἔν οἶδα ὅτι οὐδέν οἶδα». «Οὐδέν κακόν ἀμιγές καλοῦ». «Μηδέν ἄγαν». Μία απλή εξίσωση της φυσικής...

Ύστερα ο Πιλάτος που υποβάλει το ερώτημα δεν είναι καθόλου τυχαίο πρόσωπο. Αντίθετα μάλιστα στη δίκη του Χριστού είναι το μόνο πρόσωπο που είναι σοβαρό. Γιατί όλοι οι άλλοι – ο Χριστός είναι κατηγορούμενος συνεπώς ιερό πρόσωπο – είναι μοχθηροί. Άννας, Καϊάφας, Ηρώδης. Τον Ηρώδη μάλιστα ο ίδιος ο Χριστός τον είχε αποκαλέσει «αλώπεκα». Στους οποίους ο Χριστός,

γνωρίζοντας το ανάξιο των ανθρώπων, απαξιοί να απαντήσει στα ερωτήματα που του θέτουν. Και η σιωπή εδώ δείχνει μεγάλη περιφρόνηση.

Από τους άλλους, ακόμη και τους μαθητές του, ο ένας τον πρόδωσε, ο άλλος τον αρνήθηκε κι όλοι τους σκορπίσανε. «Γρηγορείτε» τους είπε και τρεις φορές τους βρήκε να ρογχάζουν. Και μόνον ο Πιλάτος αντιμετωπίζει την υπόθεση με την επιβαλλομένη σοβαρότητα. Παλεύει με τη συνείδησή του.

Ύστερα ήταν μορφωμένος ο Πιλάτος. Εγνώριζε φιλοσοφία, οπωσδήποτε ελληνικά και ήταν άριστος διοικητικός, εκτελώντας και καθήκοντα δικαστού.

Ας δούμε λοιπόν τη σκηνή όπως περιγράφεται όχι στα κανονικά, κυρίως τον Ιωάννη και τον Ματθαίο, (Ιωάννης ΙΗ 33-38. Ματθαίος ΚΖ 11-14), αλλά στα απόκρυφα λεγόμενα Ευαγγέλια. Και συγκεκριμένα το απόκρυφο «τὸ συγγραφέν παρὰ Ιουδαίου Αἰνέα», το οποίο μετέφρασε από την Εβραϊκή στη Ρωμαϊκή ο Νικόδημος, ἄρχων Ρωμαίος. (Γιώργου Κορή «Απόκρυφα Ευαγγέλια. Αλήθειες και Αιρέσεις»).

[Κατὰ ἀρχὴν ὁ ὅρος «ἀπόκρυφα» σημαίνει αὐτὰ που εἶναι κρυμμένα και προσεχτικά φυλαγμένα. Επίσης σήμαινε αὐτό που εἶχε ἀξία θησαυροῦ, ὅπως ἡ σοφία. Σε μερικούς κύκλους αἰρετικῶν ἡ λέξη εἶχε θετική ἐννοια και σήμαινε τα βιβλία που ἦσαν φυλαγμένα ἀπὸ τὴν κοινὴ χρήση, λόγω του βάθους των νοημάτων τους, που δεν μπορούσε να συλλάβει ὁ κοινὸς ἀναγνώστης. Ἀκόμα οἱ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς χρησιμοποίησαν τὸν ὅρο με ἀρνητική σημασία. Δηλαδή για να δηλώσουν κείμενα (βιβλία, ἐπιστολές, ἀποκαλύψεις) ἀμφίβολης ἀξίας και προέλευσης. Βιβλία που μιμούνται μεν τὸ ὕφος των συγγραφέων που ἡ ἐκκλησία θεωρεῖ κανονικά, δεν τα ἐντάσσει ὅμως στους ἱεροὺς κανόνες (Ἁγία Γραφή), ὄχι γιατί εἶναι αἰρετικά, ἀλλὰ γιατί δεν τα θεωρεῖ γνήσια και ἰσόκυρα, ὅπως τα ἄλλα. Πολύ δε περισσότερο με τὸν ὅρο «ἀπόκρυφα Ευαγγέλια» δεν πρέπει να πηγαίνει ὁ νους μας κι οὔτε παραπέμπει σε κείμενα ἀντιχριστιανικά και επικίνδυνα. Ἀντιθέτως μάλιστα ἀρκετὰ ἀπ' αὐτὰ πλησιάζουν τόσο πολύ τα κανονικά και τα συμπληρώνουν, ὥστε πολλά που ἀναφέρονται στη λατρεία και τὴν ἱστορία, ἡ Ἐκκλησία τα ἐχει ἀντλήσει ἀπὸ τα ἀπόκρυφα και τα ἐχει ἐντάξει στις παραδόσεις, ἀκόμη και τὴ λατρεία της. Πολλοὶ δε ἐξ ἡμῶν ἀγνοοῦμε ὅτι πηγή τους εἶναι τα ἀπόκρυφα. Για παράδειγμα:

Συμπληρωματικά στοιχεία για τὴ ζωή και τὸ ἔργο του Χριστοῦ (λόγια, παραβολές, θαύματα). Ἡ ἡ γιορτὴ των Εἰσοδίων της Θεοτόκου δεν ἀναφέρεται σε κανένα ἀπὸ τα κανονικά κείμενα, ἀλλὰ στηρίχθηκε στο ἀπόκρυφο. Τα ὀνόματα των τριῶν μάγων (Γάσπαρ, Βαλτάσαρ, Μελχιώρ) μας παραδόθηκαν ἀπ' αὐτά. Το ὄνομα του Ἐκατόνταρχου της Σταύρωσης (Λογγίνος) μας παραδίδεται ἐπίσης ἀπὸ τὸ ἀπόκρυφο. Ὅπως και τα ὀνόματα των ληστῶν που σταυρώθηκαν μαζί με τὸ Χριστό (Γίστας και Δισμάς).

Πολλά ἀπ' αὐτὰ ἀγαπήθηκαν ἀπὸ τὸ λαὸ τροφοδοτώντας τὴν ευσέβεια και χρησιμοποίηθηκαν ὡς πηγὴ ἐμπνεύσεως για πολλά ἔργα τέχνης. Στον νάρθηκα της Μονῆς της Χώρας στην Κωνσταντινούπολη για παράδειγμα, μια σειρά ψηφιδωτῶν που ἱστορεῖ τὴν παιδικὴ ἡλικία της Παναγίας βασίστηκε σε

περιγραφές από το πρωτοευαγγέλιο (απόκρυφο) του Ιακώβου, το οποίο ήταν πολύ αγαπητό στην Εκκλησία. Εκτός απ' τον Ιάκωβο, ευαγγέλια έγραψαν ο Απόστολος Θωμάς, ο Ματθαίος (Ψευδο Ματθαίος), ο Πέτρος, ο Νικόδημος και άλλοι.]

Και μετά την παρέκβαση, που ήταν νομίζω αναγκαία, ας πάμε στο απόκρυφο ευαγγέλιο του Ιουδαίου Αινέα.

Και εδώ προηγούνται όλα όσα συμπεριλαμβάνονται στα «κανονικά» Ευαγγέλια. Και μάλιστα πιο ζωντανά και παραστατικά. Να:

«...Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος μετ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἄνναν καὶ τὸν Καϊάφαν καὶ πρὸς τὸν ὄχλον οἱ ἔφερον τὸν Ἰησοῦν. Μάρτυρα ἔχω τὸν ἥλιον ὅτι οὐδέν πταῖσμα εὐρίσκω εἰς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον. Ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος. Εἰ οὐκ ἦν οὗτος γόης (= απατεώνας) καὶ μάγος καὶ βλάσφημος, οὐκ ἂν πρὸς τὸ μεγαλεῖον τὸ σὸν αὐτὸν ἤγομεν (= δεν θα τον φέρναμε στη μεγαλειότητά σου). Εἶπεν ὁ Πιλάτος. Ἐξετάσατε τοῦτον ὑμεῖς (= σεις) καὶ ἐπεὶ νόμον ἔχετε καθὼς λέγει ὁ νόμος ὑμῶν (= επειδή ἔχετε νόμο κι ὅπως λέει ο νόμος σας) οὕτως ποιήσατε (= αυτό να κάνετε). Εἶπον δὲ οἱ Ἰουδαῖοι: Ὁ νόμος ἡμῶν, οὐδένα ἄνθρωπον παραχωρεῖ φονεῦσαι (= ο νόμος μας δεν επιτρέπει να σκοτώσουμε κανέναν).

Λέγει ὁ Πιλάτος. Εἰ ὑμεῖς φονεύειν οὐ βούλεσθε πόσον μᾶλλον ἐγώ. (= αν εσείς δεν θέλετε να σκοτώσετε, τόσο περισσότερο δεν θέλω εγώ). Τότε ἐστράφη ὁ Πιλάτος ἐν τῷ Παλατίῳ καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Εἶπέ μοι, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς. Σὺ τοῦτο λέγεις ἢ ἄλλοι Ἰουδαῖοι εἶπον τοῦτο πρὸς σὲ ἵνα μὲ ἐρωτήσεις; Εἶπεν ὁ Πιλάτος. Καὶ μήτι ἐγὼ Ἑβραῖος εἰμί. Ἐγὼ οὐκ εἰμί Ἑβραῖος. Ὁ λαὸς σου δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε εἰς χεῖρας μου· καὶ εἶπέ μοι εἰ βασιλεὺς εἶ τῶν Ἰουδαίων (αν εἶσαι βασιλεὺς των Ἰουδαίων). Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς. Ἡ βασιλεία ἢ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ (= η βασιλεία μου δεν εἶναι αὐτοῦ του κόσμου). Εἰ γὰρ ἦν ἢ ἐμὴ βασιλεία ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, οἱ στρατιῶται μου οὐκ ἂν ἔμελλον ἀμελῆσαι κρατηθῆναι με (= γιατί αν ἦταν η βασιλεία μου σ' αὐτὸν τον κόσμο, οἱ στρατιῶτες μου δεν θα επέτρεπαν να παραδοθῶ) Λοιπὸν ἢ βασιλεία μου οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Λέγει ὁ Πιλάτος: Λοιπὸν βασιλεὺς εἶ (= ὥστε εἶσαι βασιλιάς) (Από το σημεῖο αὐτό και κάτω θέλει περισσότερη προσοχή). Εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. Σὺ εἶπας (= Εσύ το λες) . Ἐγὼ εἰς τοῦτο ἐγεννήθην· τοῦ μαρτυρεῖν τὴν ἀλήθειαν. Καὶ εἶ τίς ἐστιν ἄνθρωπος τῆς ἀληθείας πιστεύει τὸν λόγο μου καὶ ποιεῖ αὐτόν (= Εγὼ γεννήθηκα γι' αὐτό. Να κάνω στον κόσμο γνωστή την αλήθεια. Κι αν κάποιος εἶναι ἄνθρωπος της αλήθειας, πιστεύει στο λόγο μου και τον κάνει πράξη, τον εφαρμόζει).

Λέγει ὁ Πιλάτος. Τί ἐστιν ἢ ἀλήθεια; (= Ρωτάει ο Πιλάτος. Τι εἶναι η αλήθεια ἢ ποιά εἶναι η αλήθεια;). Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς. Ἡ ἀλήθειά ἐστιν ἐκ τῶν οὐρανῶν (= η αλήθεια εἶναι ἀπὸ τους ουρανούς). Λέγει ὁ Πιλάτος. Ἐν τῇ γῇ οὐκ ἔστιν ἀλήθεια (= τον ξαναρωτάει ο Πιλάτος. Στη γη δεν υπάρχει αλήθεια;) Λέγει ὁ Χριστός. Ἐγὼ εἰμί ἢ ἀλήθεια· καὶ πῶς ἐν τῇ γῇ κρίνεται ἢ ἀλήθεια παρὰ τῶν ἐχόντων γῆιν

ἐξουσίαν; (= Και του απαντά ο Ιησούς. Εγώ είμαι η αλήθεια. Και πώς μπορεί να κριθεί στη γη η αλήθεια απ' αυτούς που κατέχουν γήϊνη εξουσία;)

Εδώ λοιπόν – στο απόκρυφο ευαγγέλιο, απόσπασμα του οποίου παραθέσαμε αυτούσιο – εν αντιθέσει με τα δύο άλλα, των Ιωάννη και Ματθαίου, όπου στο ερώτημα του Πιλάτου «τί ἐστιν ἀλήθεια;», ο μεν Ιωάννης γράφει: «καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους» (κεφ. ΙΗ' 38). Δηλαδή ενώ έκαμε το ερώτημα ο Πιλάτος τί είναι αλήθεια, έφυγε. Σα να έλεγε: «Ποιός ξέρει τί είναι η αλήθεια. Τόσοι κι άλλοι σπάσανε τα κεφάλια τους για να δώσουν απάντηση στο ερώτημα και δεν έδωσαν. Κι ακόμα τα σπάνε. Κι εσύ τώρα κάτι μας λες...».

Κάπως έτσι σκέφτηκε ο Πιλάτος, ο οποίος γνώριζε φιλοσοφία κι έφυγε. Και μια φορά παρουσιάστηκε η ευκαιρία στην ανθρωπότητα να πάρει απάντηση από τα επισημότερα ίσως χείλη τί είναι η αλήθεια και ο άνθρωπος το «βιαστικό και άπειρο ον της στιγμής», όπως λέει ο Κ.Π. Καβάφης («Διακοπή») δεν περίμενε. Τραγικό!

Και ενώ αυτό γράφει ο Ιωάννης, ο Ματθαίος λέει πως όταν τον ρώτησε ο Πιλάτος: «σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;» ο Χριστός απάντησε: σὺ λέγεις. Στις δε κατηγορίες των αρχιερέων «οὐδὲν ἀπεκρίνατο». Για να τον ξαναρωτήσει ο Πιλάτος: Δεν ακούς πόσα σου καταμαρτυροῦν; Και το σημείο κλίνει ο Ματθαίος με τη φράση: «καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδέ ἓν ρῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν» (= και δεν απάντησε ούτε λέξη ώστε ο ηγεμών να θαυμάζει πάρα πολύ).

Σε αντίθεση όμως με τον Ιωάννη και τον Ματθαίο, είδαμε ότι στο απόκρυφο, μετά το ερώτημα του Πιλάτου «τί ἐστιν ἀλήθεια;» υπάρχει συνέχεια και μάλιστα πολύ ενδιαφέρουσα. Ας την ιδούμε προσεχτικά.

Πρώτα πρώτα ο Χριστός απαντά ότι η αλήθεια είναι από τους ουρανούς. Εδώ παρατηρούμε ότι στο ερώτημα «τί είναι;» ο Χριστός δεν απαντά στο «τί» αλλά από πού είναι η αλήθεια. Δηλαδή εδώ αλλάζει γένος, λέγοντας ότι είναι από τους ουρανούς. Και η συζήτηση – ανάκριση συνεχίζεται.

Και ξαναρωτάει ο Πιλάτος. Δηλαδή στη γη δεν υπάρχει αλήθεια; Για να απαντήσει οριστικά πια ο Χριστός ότι αυτός είναι η αλήθεια. Και πώς μπορεί να κριθεί η αλήθεια απ' αυτούς που κατέχουν γήϊνην εξουσίαν («πῶς ἐν τῇ γῆ κρίνεται ἡ ἀλήθεια παρά τῶν ἐχόντων γῆϊνην ἐξουσίαν;»)

Δηλαδή η αλήθεια είναι κάτι πολύ υψηλό που δεν μπορούν να το αντικρύσουν οι έχοντες εξουσία εδώ στη γη. Σαν να του λέει: Εδώ στη γη η αλήθεια υπόκειται στην εξουσία του κάθε εξουσιαστή. Όπως θέλει καθένας τη μετράει κι άλλοτε τη θεωρεί αλήθεια άλλοτε το ίδιο πάλι ψέμα. Ακόμη και εκείνη που σήμερα τη λέει αλήθεια αύριο, την ίδια, ο ίδιος την αναιρεί. Υπόκειται δηλαδή στην αυθαιρεσία της εξουσίας και στην απόλυτη δικαιοδοσία της να τη σβήνει, να την επιβάλλει, να τη στρεβλώνει, να τη διαστέλει, να την εξευγενίζει εκ των προτέρων ή αναδρομικά σύμφωνα με τη βούληση, το σκοπό και τις επιδιώξεις του ο εξουσιαστής. Και παραδείγματα άπειρα. Ενώ ο Χριστός μάς είπε ότι είναι εκ των ουρανών και ότι η αλήθεια είναι Αυτός.

Ας τολμήσουμε στο σημείο αυτό να κάνουμε ένα ακόμα βήμα.

Γνωρίζουμε ότι οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων ήσαν έννοιες, ιδέες, δυνάμεις και προπαντός αξίες ζωής. Ιδεατές αξίες ζωής λέει τους θεούς των αρχαίων Ελλήνων ο μεγάλος ποιητής και λογοτέχνης Φώτης Βαρέλης. Και κατά τον Ι.Ν. Θεοδωρακόπουλον οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων ήσαν οι ουσιαστικοί Νόμοι του πνεύματός των. Τα πρόσωπα των θεών, σημειώνει, είναι βασικοί νόμοι.

Και οι αρχαίοι δεν είχαν δώδεκα (6 θεούς κι 6 θεές) αλλά είχαν κάπου 47 χιλιάδες θεούς. Είχαν θεοποιήσει τα πάντα. Και θεά της Σοφίας και της Παρθενίας, ως γνωστόν, η Αθηνά. Την οποία οι Έλληνες θέλησαν να γεννιέται απ' ευθείας απ' το κεφάλι του Δία. Κι ήταν κι έμεινε παρθένος η Αθηνά. Ίσως η αγνότερη και η πλέον σεβαστή. Ήταν τόσοσ ο σύνδεσμός της μ' όλες τις εκδηλώσεις της ζωής ώστε της είχαν δώσει πάνω από 200 προσωνυμίες διαφορετικές από πόλη σε πόλη.

Για χάρη της χτίστηκε ο Παρθενώνας που συμβολίζει ό,τι πιο ωραίο και ευγενές. Συμβόλιζε τον καθαρό και διάφανο αιθέρα που έρχεται σε αντίθεση με τα σύννεφα. Θεά της ελιάς, του συμβόλου της ειρήνης. Και γενικά η επιδεξιότητα, η ευφυΐα, η ηθική και πνευματική πλευρά της ζωής χαρακτηρίζουν την Αθηνά, η οποία έχει και πλήθος εφευρέσεων. Όλες δε οι γυναικείες τέχνες είναι έργα της Αθηνάς Εργάνης. Η ίδια είναι και θεά της υγείας. Η ίδια δίδαξε και τους αριθμούς.

Δεν λατρευόταν μόνον στην Αθήνα και τη Σπάρτη (Χαλκίοικος Αθηνά) αλλά ήταν πολιούχος και πολλών άλλων πόλεων. Σχεδόν όλης της Ελλάδος. Της Τεγέας, της Μεγαλόπολης, του Άργους, των Μεγάρων, της Περγάμου, της Χίου, της Κω, της Τροιζήνας, της Ίου, της Μασσαλίας και πλήθους άλλων πόλεων. Σύμβολά της η κουκουβάγια (σοφία), η ελιά (ειρήνη), η ροδιά (ευφορία), η ασπίδα, η αιγίδα και άλλα. Ως θεά δε της σοφίας ζητά πάντα δικαιοσύνη σε συνδυασμό με την επιείκεια και τη λογική.

Έτσι την έφτιαξε η σοφία και ο Νους του Έλληνα την Αθηνά. Ο Νους του ανθρώπου που «όλα, απ' το σκοτάδι ως θεό» τάφτιαξε αυτός». «Ο Νους και ο Λόγος και η παιδείη της ψυχής του. Για να βρει καταφύγιο η ψυχή του και προπάντων το δάκρυ του», καθώς λέει ο Ποιητής.

Και όμως αυτή τη θεά οι Έλληνες τη θέλησαν να είναι και να μείνει για πάντα παρθένος. Να μη γεννήσει τίποτα. Γιατί άραγε;

Και μια φορά μόνον, ένας την είδε απλώς γυμνή την Αθηνά κι αμέσως τυφλώθηκε. Που δηλώνει ο μύθος (λόγος) πως αν τη σοφία τύχει καμμιά φορά και την ιδείς, την αντικρύσεις γυμνή τυφλώνεσαι. Δεν τα χρειάζεσαι πια τα μάτια. Ήταν τότε που ο μάντης Τειρεσίας είδε την Αθηνά γυμνή. Αληθεια τί ένταση έχουν αυτές οι νοητικές εποπτείες, οι μεγάλες νοητικές παραστάσεις.

Το ίδιο έγινε και με τον Οιδίποδα. Στην ομώνυμη τραγωδία του Σοφοκλή. Την τέλεια τραγωδία κατά τον Αριστοτέλην. όπου εκεί ο Οιδίπους επιμένει μέχρι τέλους, παρά τα εμπόδια που του παρεμβάλουν διάφοροι, ως και η γυναίκα του που είναι και μάννα του, να μάθει την αλήθεια. Να βρει την αλήθεια. Κι όταν

τελικά τη βρίσκει πράγματι, τυφλώνεται μόνος του. Δεν του χρειάζονται πια τα μάτια. Και το μέγα ερώτημα που εδώ ανακύπτει: Είναι η γνώση κατάρα;

Όμως ας επανέλθουμε στην Αθηνά. Στη Σοφία. Την Παρθένον. Που έτσι την έπλασε ο Νους του Ανθρώπου κι εκεί την άφησε. Δεν προχώρησε παραπέρα. Δεν θέλησε; Δεν τόλμησε να πάει παραπέρα; Ή την άφησε εκεί γιατί δεν έχει παραπέρα; Ίσαμε εκεί μπορεί ο άνθρωπος κι αυτό δύσκολο. Γιατί, σκεφθείτε, τι σημαίνει κόρη του Δία, κόρη Παρθένος. Ίσαμ' εκεί. Και να μη γεννάει τίποτα αυτή η θεά.

Τι σημαίνει κόρη του Δία, κόρη Παρθένος, μας λέει καλλίτερα απ' οποιονδήποτε ο σπουδαίος Ποιητής Φώτης Βαρέλης.

Άνανθη μυγδαλιά, θα πει του Γενάρη.

Ροδιά χωρίς το πολύχαντρο ρόδι.

Πλατάκι χωρίς πηγή στη ρίζα του
κι αηδони στην κορφή του.

Νιάτα θα πει χωρίς ορμή και έρωτα.

Θεά σοφίας θα πει άκαρπης για πάντα.

Κι αν αυτά τα αφύσικα και τραγικά (άνανθη μυγδαλιά του Γενάρη, ροδιά χωρίς το πολύχαντρο ρόδι, πλάτανος χωρίς πηγή στη ρίζα του κι αηδони στην κορφή του, νιάτα χωρίς ορμή και έρωτα) συμβαίνουν, μπορεί να συμβούν σ' οποιοδήποτε κορίτσι, οποιαδήποτε γυναίκα μένει σ' όλη της ζωή παρθένος, ανυμέναιη και δίχως να καρπίσει, να εκπληρώσει το σκοπό της, φαντασθείτε τα ίδια αυτά πόσο τραγικά είναι για την Αθηνά τη θεά της Σοφίας! Και πέστε γιατί ο Έλληνας την έφτασε εκεί και την άφησε Παρθένον, χωρίς να προχωρήσει παραπέρα («Έλλην ὄφεις ὁ ποικίλος» λέει ο Πλούταρχος).

Γιατί, λέει πάλι ο ποιητής μας, αν απ' τη θεά της Σοφίας γεννιόταν κάτι αυτό δεν θα ήταν τίποτε άλλο, δεν μπορούσε να είναι άλλο από την αλήθεια. Από τη σοφία δεν μπορεί να γεννηθή τίποτα εκτός μόνον η αλήθεια. Αλήθεια που θα ήταν ασάλευτη για όλους.

Αλήθεια όμως δεν υπάρχει. Έτσι ο Έλληνας την Αθηνά τη σταμάτησε. Την κράτησε άκληρη και παρθένο την κόρη του Δία. Ίσαμ' εδώ. Δεν είπε παραπέρα, γιατί δεν έχει παραπέρα.

Αλλά μιας και φθάσαμε ως εδώ ας κάνουμε και το τελευταίο βήμα.

Ωστόσο, μας λέει πάλι ο ίδιος ποιητής – και στα μεγάλα προβλήματα που δεν υπάρχουν απαντήσεις αλλά μόνο σπαραγμός, τις απαντήσεις δίδουν μόνον οι μεγάλοι ποιητές, όπως εδώ – στα χρόνια που πέρασαν κάποια παρθένα θνητή έμεινε έγκυος από μύρισμα κρίνου με την εντολή της Σοφίας του Θεού και γέννησε την αγάπη σαν αλήθεια. Την αγάπη, το αγνό παιδί, το σταυρωμένο! (Φώτης Βαρέλης «Θεοί και Άνθρωποι – Επεισόδιο δεύτερο σελ. 39-40)

Είπαμε ότι οι αρχαίοι Έλληνες είχαν 47 χιλιάδες θεούς. Δεν είχαν όμως θεό της Αγάπης. Ούτε καν τη λέξη ΑΓΑΠΗ, με την έννοια που της έδωσε ο Χριστός.

Το καινούργιο λοιπόν που φέρνει το παλληκάρι ο Χριστός, ο καινούργιος Θεός είναι η ΑΓΑΠΗ. Κι όχι μόνον οι αρχαίοι Έλληνες αλλά π ο υ θ ε ν ά, σε κανέναν λαό δεν υπήρχε τέτοιος θεός.. Κι είναι τούτο που κομίζει ο Χριστός. Αγάπη δίχως όρους και όρια. («Αγαπάτε και τούς έχθρους υμῶν και εὐλογεῖτε τούς καταρωμένους» Κι όχι «ὄφθαλμόν ἀντί ὀφθαλμοῦ.» Κι ο μωσαϊκός νόμος γίνεται κουρέλι).

Και που αν δεν υπάρχει η ΑΓΑΠΗ δεν πα να πέφτει κάποιος στη φωτιά, να θυσιάζεται για το Θεό του, δεν είναι τίποτε άλλο από «χαλκός ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον» (γκαζοντενεκές που ηχολογεί και κύμβαλο που δεν βγάζει μουσική) κι ας λαλεί όλες τις γλώσσες των ανθρώπων και των αγγέλων. Μεγάλα λόγια! Κι ο ύμνος στην αγάπη του Παύλου μπορεί να είναι και είναι ύμνος όπως λένε οι μελετητές του, οι θεολόγοι και οι άλλοι, ταυτόχρονα όμως είναι γροθιά στα στομάχια των χριστιανών, όλων των χριστιανών δυστυχώς, όπως την κατάντησαν να μην έχει καμμιά σχέση με τη διδασκαλία ΕΚΕΙΝΟΥ.

Η αλήθεια λοιπόν είναι ο καινούργιος Θεός. Η ΑΓΑΠΗ που έφερε το παλληκάρι. Γι' αυτό απάντησε στον Πιλάτο «ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀλήθεια».

Και στο ερώτημα «ἐν τῇ γῆ οὐκ ἔστιν ἀλήθεια;» απάντησε: «πῶς ἐν τῇ γῆ κρίνεται ἡ ἀλήθεια παρὰ τῶν ἐχόντων γῆϊνην ἐξουσίαν;». Εκ των ουρανών λοιπόν η αλήθεια.

Και βλέπουμε εδώ μια ταύτιση θάλεγα του λόγου του Χριστού για την αλήθεια («ἐκ τῶν οὐρανῶν») με τον λόγον του Πλάτωνος («ἄλη θεία»), θεϊκή περιπλάνηση, περιφορά και θεϊκή ορμή.

Και η ΑΛΗΘΕΙΑ, η ΑΓΑΠΗ, ο καινούργιος θεός με το που εμφανίστηκε με θεϊκή μορφή («ἐγὼ εἰμὶ ἡ ΑΛΗΘΕΙΑ») κι όλο της το μεγαλείο, πέθανε δυστυχώς με το που είπε «τετέλεσται» ΕΚΕΙΝΟΣ που πρώτος την έφερε. Τάραξε βλέπετε αυτή η ΑΛΗΘΕΙΑ. Φαντασθείτε τί ταράκουλο ένιωσαν οι ισχυροί της γης σαν άκουσαν ότι κανείς δεν είναι δούλος κανενός. Και το κακό συνέχισε και συνεχίζει απτόητο την θριαμβευτική του πορεία. Καθόλου τυχαίο ότι «δικαιώνεται», «σώζεται», ο ληστής. Ο Βαραβάς. Αυτό τελικά επικρατεί στον κόσμο, η δε ΑΛΗΘΕΙΑ σταυρώνεται. Και κανενός είδους αντίδοτο δεν υπάρχει απέναντι στο κακό. Καμμιά εγγύηση.

Έτσι είδα μεν την ΑΛΗΘΕΙΑ (ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀλήθεια) σε μια ταύτιση με την ΑΓΑΠΗ (Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ), με τη δόξα και τη θυσία. Τη Σταύρωση σαν αναγκαίο πέρασμα του Θεού μέσα από την ανθρώπινη φύση. Που πήρε για να εξαγνίσει τον άνθρωπο μ' αυτή την πορεία προς τα ψηλά. Είδα την αλήθεια ως μια επιθυμία ανεξάντλητου πόθου απ' το σκοτάδι προς το φως των ουρανών (ἄλη θεία). Οι δε αρχαίοι Έλληνες δεν είχαν θεό της ΑΓΑΠΗΣ γιατί γνώριζαν πως δεν υπάρχει ούτε μπορεί να υπάρξει; Ότι τούτο είναι ουτοπία; Ότι ο άνθρωπος αδυνατεί από τη φύση του να τη δεχτεί; Ν' αλλάξει πορεία απ' το στραβό δρόμο που έχει πάρει; Ν' αντέξει τόσο φως;

Και η Ανάσταση τί είναι; Μη δεν είναι μια ελπίδα, ένας πόθος, μια επιθυμία του ανθρώπου, ότι μπορεί κάποτε να υπάρξει ΑΓΑΠΗ – ΑΘΗΘΕΙΑ; Ο Θεός της

αγάπης; Πως μπορεί κάποτε να αναστηθεί και να γίνει πράξη ο λόγος και η πράξη ΕΚΕΙΝΟΥ, που οι άνθρωποι δεν εννοήσαμε και δεν υιοθετήσαμε, αλλ' αντιθέτως τον χλευάσαμε, τον περιπαίξαμε, τον σταυρώσαμε, τον σκοτώσαμε και τον θάψαμε; Και αυτή η ελπίδα είναι η Ανάσταση.

Και μετά από δύο χιλιάδες χρόνια θρίαμβος του DEUS, της δύναμης, της καταπίεσης, της υποκρισίας, του πολιτισμού τρομάρα μας, των ληστών, που τα είπαμε δίκαιο, δικαιώματα του ανθρώπου, χάρτες του Ο.Η.Ε., συστήματα, ελευθερία, πρόοδο. Και κολακεύουμε τον εγωϊσμό και τη ματαιοδοξία μας. Ήταν βλέπετε πλασμένος με την ευγενέστερη, και πιο ευαίθητη καρδιά «ό ωραϊός κάλλει».

Έτσι η ΑΛΗΘΕΙΑ θα είναι και θα μένει πάντοτε «ἐκ τῶν οὐρανῶν» και θεϊκή περιπλάνηση («ἄλη θεία»). Καλή Λαμπρή.

ΥΣΤΕΡΟΛΟΓΙΟ: Αναφέρεται ότι την ΑΛΗΘΕΙΑ ζωγράφισε ο μεγαλύτερος ζωγράφος της αρχαιότητας ο Απελλής. Είναι γνωστό ότι ο Απελλής έκανε και διάφορες αλληγορίες, όπως την επιβουλή, τη διαβολή, την υπόληψη, τη μετάνοια, την απάτη, το φθόνο και άλλα. Μεταξύ αυτών και την «αλήθεια».

Αλήθεια πώς να συνέλαβε ο ζωγράφος εκείνος της αρχαιότητας την αλήθεια; Αυτός που έδιδε στα πρόσωπα τα βαθύτερα συναισθήματα και τις έννοιες του ψυχικού κόσμου, πώς να παρέστησε την αληθεια; Η έμφυτη χάρη του και εξαιρετική τεχνική του πρέπει να συνοδεύονταν από έναν πολύ μεγάλο νουν. Κι είναι τούτο «ό γόος τουῦ Απελλοῦ» όπως ελέχθη. (γόος = θρήνος, στεναγμός, κλαυθμός). Και πόσο τολμηρός, τί κότσια θα είχε, για να ζωγραφίσει την αλήθεια! Πού ποτέ δεν θα μάθουμε πώς την εφαντάσθη.